

SEN DERVİŞ OLAMAZSIN

RUHU ONARAN SOHBETLER

MECİT ÖMÜR
ÖZTÜRK

SOHBETLE KANATLANMAK

Sohbette sırlı bir iksir, gizemli bir etki vardır. Öyle ki ona dâhil olan birisi, başka yöntemlerle ancak yıllarca katederek alabileceği manevi mesafeyi dakikalar içerisinde alabilir.

Sohbet boyutuna girmek, uzun yolları kısaltmaya başlamak demektir.

Sohbette hesap edilmedik yansımalar olur ve ilahi bir boyanma gerçekleşir. Boya, Kur'anî ifadeyle, Allah'ın boyası olan sıbgatullahtır.

Güneş, bir eve ayna vasıtasıyla girerse dahi özelliklerini kaybetmez. Güneşteki yedi renk, ışık ve ısı, hepsi eve dolar. Maneviyatın nurani aynalarıysa daha iyi bir yansıtıcıdır. İnsan, hakikatin bazı parlak vesilelerine yöneldiğinde hakikatin bizzat kendisiyle muhatap olmuş gibi tesir altına girer. Hakikatten o ışıkları bizzat almış gibi olur. Sohbette işte böyle bir sır vardır.

Sohbette, üzerimize değen pozitif nazarlara ve kulağımıza giren ihlaslı seslerle ruhen ameliyat geçirmiş gibi oluruz. Zaten sohbetin özünde “nazar” vardır. İnsanlar oraya olumlu ve temiz nazarlara muhatap olup, hayat bulmaya, arınmaya gelirler. Bazı kavimler sesle helak oldukları gibi bazıları da sesle, sohbetin sesiyle, kalpten çıkan sözcüklerle hayat bulmuşlardır.

Sohbet, aydınlanmış akıllar ve nurlanmış kalplerle buluşmaktır. Hakikate onların kapısından girmektir. Evet, sohbette kalbimiz, hakikate ulaşmış olan bir kalbin kapısından içeri girer. Aklımız hakikate ermiş bir aklın köprüsünden geçer. Bu, kestirme bir yoldur. Kırk yılda alınabilen mesafelerin bazen kırk günde bazen kırk dakikada alınabilmesinin yoludur bu. Sohbet, kısa bir süreliğine de olsa o aydınlanmış akılların ve nurlanmış kalplerin vasıflarını aynalayarak, onların iklim ve atmosferine girerek, renkleriyle boyanarak, ışıkları altında yürüyerek hakikatten nasibini almak demektir.

Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve sadıklarla beraber olun. (Tevbe, 119)

İşin aslı, sohbette anlatılanlardan çok, yansımaya muhatap olma ve ilahi boyayla boyanmanın daha önemli olduğudur. Böyle bir yansımanın ve boyanmanın gerçekleşebilmesi için değil bir konuşma dinlemek, bazen tek bir nazar veya kulaktan kalbe inen tek bir kelime hatta tek bir hece bile yeterli olabilir.

Sohbette anlatılan içerik ve verilen bilgiler bir motivasyondur, hikmet ve gaye başkadır. Sohbette edindiğimiz bilgileri yemeğin lezzetine benzetebiliriz. Lezzet almak için değil, gerekli besin değerlerini elde etmek için yemek yeriz. Lezzet, bizi yemeğe yönelten, ona doğru çekilmemizi sağlayan bir tetikleyicidir. Yemek açısından lezzet ne ifade ediyorsa sohbet içerisinde sunulan bilgiler de o manadadır.

Sohbetten murat, bilgilenmekten öte manevi bir deneyim yaşamaktır. Kelimelerin belli bir dil ve anlamlar üzerinden ifade ediliyor olması, işin sadece görünür tarafıdır. İnsanlar sohbetten bazen yeni bir şey öğrenmeden de ayrılırlar ancak bu, onların

sohbetin boyasıyla boyanmalarına, temiz nazarların etkisi altında şifalanmalarına mâni bir durum değildir.

Hakikat ortadadır, açıktadır, meydandadır. Allah kimseyi hakikatten mahrum bırakmamıştır, temel nimetler olan hava ve sudan kimseyi mahrum bırakmadığı gibi... Gerçekler sade ve basittir. Ancak hakikat mevzubahis olduğunda insan karışık ve zor şeylerin peşine düşer. Kavranması zor bilgilerle karşılaşmadığı müddetçe önemli bir adım atmadığını ve ileri gitmediğini düşünür. Karşılaştığı bilgi sade ve basit bir bilgiyse, onun aynı zamanda önemsiz olduğu ve hatta hakikati ifade edemeyeceği zannına kapılır.

İnsan sohbetten -başta bunu fark edemese de- değişmiş ve dönüşmüş olarak ayrılır. Ruhi bir onarımdan geçerek kötü duygulardan ve olumsuz alışkanlıklardan biraz daha uzaklaşmış olur. Oraya iş bağlantısı kurmak ya da dünyevi bir rütbe kapmak için gidilmez. Zaten orada dünyevi şeyler bahse konu olacak değerde değildir. Orada insanların gıybeti edilmez, kimseye iftira atılmaz. Hedef, sadece Allah'ı hatırlamak ve bunun bir neticesi olarak insanın psikolojik ve ruhani gelişimini sağlamaktır. Sohbet ortamı sadece Allah'ı düşünme yeridir.

“Allah'ı dinleyici olarak görmedikçe konuşmayınız. Allah'ı konuşan olarak kabullenmedikçe söylenen sözü dinlemeyiniz.”

(Hasan Harakâni)

İmanı zayıf düşmüş, kötülükler ve günahlarla arasına mesafe koyacak takati kendisinde bulamayan, hizmet ve ibadetlerini yapmakta zorlanan insanlar o atmosferde bir müddet bulunabilseler ciddi bir kalp tamirata geçirmiş olurlar. Akan her bir dakikada daha fazla yükselişe geçtiklerini hissederler. Yaşadıkları

her aydınlanmada ruh ve psikolojilerindeki tıkanık noktaların çözüldüğünü görerek rahatlarlar.

İnsan, sohbetten maneviyatı daha güçlenmiş, kalbi daha sağlamlaşmış ve aynı zamanda daha yumuşamış olarak çıkar. Feyz alarak, bereket bularak, farklı bir hâletiruhiyeye bürünerek, Allah'a olan yakınlığını hissederek büyük bir rahatlamayla çıkar.

Sohbet, kalpteki imanı bir yandan kuvvetlendirir, bir yandan da inkişaf ettirir.

İnsan orada aydınlanmalar yaşar. Bazen de arka arkaya aydınlanmalar zinciri... Aydınlanmanın zevkini kalbinin içinde hisseder. Bunun, o güne kadar başka bir şeyde bulamadığı eşsiz bir zevk olduğunu fark eder. Bu yeni tat, onun aslında hayat boyu hep arayacağı bir tattır.

Sohbet, insanın bilgisini ve kültürünü de artırır. Fakat yükselişe asıl geçen, insanın inceliği, nezaketi, irfanı ve faziletleridir. Güçlenen şey, sevgi ve şefkat duygularıdır.

Sohbet, bozulmuş insan ilişkilerini de onarır ve kuvvetlendirir.

Sohbetin sayılan bu olumlu etkileri, elbette katılımcısının o sohbele iyi niyetlerle yaklaşımına bağlıdır. Sadakat, insaf ve vicdanla, sevgi ve belki de aşkla dinlemesine göredir. Sohbeti ilahi ilhamların her an akabileceği bir zemin olarak görmeyele ilişkilidir. Yoksa kusur aramak niyetiyle, suizanla, sadece tenkit edilecek noktaların arayışı içinde sohbet dinlemek, elbette bu şifaların açığa çıkmasına engel olacaktır.

Acaba maneviyatı kötü, kalbi bozuk, ruhu kararmışların meclisinde olduğumuzda da böyle etkiler altında kalır mıyız? Bu boya ve yansıma -olumsuz manada- orada da olur mu? Dinlediğimiz kişinin ruh darlıklarından biz de payımıza düşeni alır mıyız? Onun kalp hastalıklarından hissedar olur muyuz? Böylelerinin

Mecit Ömür Öztürk

yanından ayrıldığımızda yaşama artık bir basamak daha aşağıdan mı devam ederiz? Ruhun yorgunluğa, günahlara ve kötülöklere direnme konusunda zayıflığa, hakikatlere karşı isteksizliğe düşer miyiz? Bu soruların cevabı da “Ne yazık ki evet!” şeklinde olacaktır.

İYİLİĞİN KARŞILIĞI İYİLİKTİR

Yaptığı iyiliklerin içerisinde insana huzur veren bir ışık yerleştirilmiştir. İnsan, bir iyilik yaptığında kalbinde bu aydınlığı hisseder.

İyiliklerin tam ortasında -doğuracağı dünyevi güzel neticelere de ahiretteki getirilerine de gitmeden- bazı mükâfatlar takdir edilmiştir. İnsan bir iyilik yaparken eş zamanlı olarak mükâfat da görür. Bu, ilahi merhametin yansımalarından sadece biridir.

Rabbi, insana o kadar şefkatli ki iyilikleri ona emretmiş ama bu emri yerine getirmesi konusunda onu desteksiz ve dayanaksız bırakmamış. Öncelikle insanın içine yerleştirdiği vicdan mekanizmasıyla onu bu konuda güçlendirmiş. Bununla birlikte iyilikleri yapma anına bir bahşiş ya da bir avans manasında ruhi ve kalbî karşılıklar bahşetmiş. Bu sebeple insan, iyilik yapmadaki isabetliliği öncelikle kendi vicdanında hisseder, kalbinde bulur.

İyilik eyleminin içindeki bu mükâfatın bir başka hikmeti de faili, yaptığı eylemin ahiretteki karşılığı hususunda önceden haberdar etmektir.

Mesela, insanlar birbirlerini sevmekten ve barış içerisinde yaşamaktan manevi bir lezzet, bir zevk alırlar. Kalpleri bundan inşirah bulur. Bu, akraba ilişkilerinde de böyledir, dostlarla münasebetlerde de... İnsanlar dostça her buluştuklarında, iyi

niyetlerle her yan yana geldiklerinde kalplerinde bir ferahlama, bir huzur duyarlar. Aslında doğru yolda gidildiğinin, doğru bir iş yapıldığının bir numunesidir bu huzur.

Doğru istikamette birtakım fedakârlıklar yaptıkça, hak yolunda hizmet ettikçe bir kalp dinginliği yaşarız. Allah'ın razı olduğu işlerde eşsiz bir mutluluk, büyük bir keyif de vardır. Örneğin, bir sohbet meclisine girdiğimizde birdenbire ferahlama hissederiz. Bu ferahlama, bu eylem için takdir edilmiş peşin bir tebriktir. Hakka ve hakikate taraftar olmanın getirdiği böyle birçok güzellik vardır.

Bu, böyle olmak zorunda değildi. Yaşam sistemi, iyiliklerin mükâfatını bütün bütün ahirete bırakacak şekilde tasarlanabilirdi. Hatta insanın ruh ve vicdan yapısı, iyilikler karşısında -ferahlığa değil- kasvete düşen bir özelliğe bağlı kılınabilirdi. Hayırlı işlerin arkasından gittikçe insanın morali bozulabilir, kalbi daralabilirdi. Fakat bu, insanın cennete gidişini zorlaştıran bir tasarım olurdu.

Kişi, Allah'ı hoşnut eden bir iş yaptığında Allah da o işin ileri-deki mükâfatını temsil eden bir parçayı, onun kalbine yerleştirir. Bu peşin lezzet ve mutluluk bazen öyle büyüktür ki muhatabını o uğurda büyük fedakârlıklar yapmaya kadar götürür. Hayatını bu yolda feda edenler bile çıkar. Çünkü kişi doğru kapıya dayanmış, isabetli seçeneği bulmuş, yerinde bir fedakârlık yapmıştır. Allah Teâlâ da bu doğru davranışın peşin bir mükâfatını -daha bu dünyada ve üstelik eylem vaktinde- onun kalbine kuvvetli ve ilahi bir sinyal olarak indirmiştir.

Annelerin fedakârlık hislerini de aynı tespit üzerinden okuyabiliriz. Anne, evladı için pek çok meşakkate katlanır ama bunu yüreğinde bir zevk olarak hisseder. Katlandığı zorluklar, acının değil, bir mutluluğun tesiriyledir. Hatta meşakkat çekerek yaptığı o vazifeyi onun elinden almak isteseler, buna üzülüp ağlar. Doğru ve lazım bir fedakârlık yaptığı için Cenâb-ı Hak, çektiği

meşakkat ve yorgunluğu onun kalbine bir lezzet, bir mükâfat olarak yansıtmıştır.

İçimizdeki potansiyeller dışarı doğru açıldığında, uygun zeminde eyleme döküldüğünde bize mutluluk verir. Bir genişlik ve rahatlama hissine neden olur. İyilik yapmak da aslında kerim olarak yaratılmış insanın potansiyellerini açığa çıkaran bir etkinlik olduğu ve aynı zamanda insanın kendini gerçekleştirmesine, hakiki insan olmasına vesile olduğu için fevkalade birtakım lezzetlerin taşıyıcısı konumundadır.

İyiliğin ilk karşılığı, o iyiliği yapabilmiş olmaktır. O iyiliği yapan insana yaşattığı duygudur. Aslında başka bir karşılığa gerek bırakmayacak kadar etkili ve isabetli bir karşılıktır bu. Manevi ve kalbî bir ödüldür.

İyiliğin öncelikle iyilik edene faydası vardır. Yapıldığı kişiye olan faydasından daha büyüktür bu. Bir iyiliğin karşılığı olabilmesi için o iyiliğin yaşattığı bu özel duygudan daha kıymetli ne vardır?

Allah'ın insandan razı olacağı hususlardaki fedakârlıkta öyle bir mutluluk hissi vardır ki o mutluluk, feda edilen şeyin bedelinden çok daha üstündür. Fedakârlığın meydana getirdiği emek ve masrafın çok üzerinde bir karşılıktır bu. Fedakâr insan fedakârlığının -dünyada- bir parçasını tatmış ve ilahi mükâfattan bir tadım almıştır. Yani, iyiliğin ahirette bitimsiz karşılıkları var olmakla beraber dünyada da pek çok karşılığı olacaktır. İşte bu sebeple, iyilik yapan, faziletli insan, mutlu bir insandır. Bu mutluluk da onun ahiretteki kalıcı mutluluğunun dünyaya yansıyan bir gölgesidir. Bu çerçeveden bakarak denebilir ki doğru davranışın sadece neticeleri değil, kendisi de bir ödüldür.

İnsan haricindeki varlıklarda da bu hakikati yakalamak zor değildir. Tabiattaki canlılar aşkla çalışıyorlar, işlerini aksatma-

dan görüyorlar. Çünkü meydana getirdikleri neticelerden öte, vazifelerinin kendisinden lezzet alıyorlar. Arının bir mutluluğu var: Bal yapma mutluluğu. “Bal yapmanın bir karşılığı ve ödülü olsun.” gibi bir beklentisi yok. Tabiattaki bütün canlılar böyle. Tavuk yumurta, inek süt vermekten mutlu... Onu vermekle bir şeref kazanıyor, bir ferahlık hissediyorlar.

İnsanlar kendi tabiatları olan, iyiliklerden ve Allah’ın rızasına uygun işler yapmaktan tam lezzet alma mertebesine erebilseler, doğru eylemler için takdir edilmiş ilahi karşılıklar hakkında “Bunları yapmanın bir de mükâfatı mı varmış!” diye içten içe şaşırcaklardır. “Bu eylemin verdiği büyük bir mutluluk var. Bunun ahirette de bir karşılığı mı olacaktı!” diye hayret duyacaklardır.

İnsanın kalp ve ruhu, iyilik eyleminin vaktindeki bu peşin mükâfatları rahatlıkla hissetse de nefis açısından durum başkadır. İnsan nefsi, uzak akıbeta karşı kördür. O, işlenen hayırların eş zamanlı lezzetlerinden genellikle haberdar olmadığı gibi cennette bekleyen mükâfatlar da ona -onları önceden bilmekten hiç etkilenmeyecek derecede- pek uzak görünür. “Şimdi bir iyilik yapacağım da bunun karşılığını binlerce sene sonra mı alacağım?” diye düşünür ve bu geniş tabloya donuk hislerle bakar.

Böyle özellikler taşıyan nefse dünyevi ödülleri göstermek gerekir. Nefse yol yürütmenin şartı, ona, yakın lezzetleri duyurmaktır. Kalbin aldığı lezzetlerden nefsin de hissedar edilmesidir. İnsan o tadı, o ruhani hazzı, işin içerisindeki o kalbî güzellikleri tadamazsa “iyilikler yolu”nu kolay yürüyemez. Bu yollar zevkle, keyifle yürünür, kalbe inen sekineyle yürünür. İnsan kendini sürekli dürtükleyerek bu uzun yolları katedemez.

Hayır işlerinde ve ibadetlerde başlangıçta küçük bir zorluk, devamında huzur ve ferahlama duygusu, nihayetinde ise mükâfat ve cennet vardır. Kötülük ve günahlardaysa başlangıçta küçük,

geçici ve menhus bir haz, devamında pişmanlık ve mutsuzluk, tevbe ederek arınma söz konusu olmadığı takdirde, nihayetinde ceza ve -Allah korusun!- cehennem vardır.

İnsanın iyilik ederken iyi şeyler hissetmesini, ruhen iyi karşılıklar almasını Allah'ın kerem, adalet ve hakkaniyetini göstermesi şeklinde de okuyabiliriz. Cenâb-ı Hak, vasıflarının bilinmesini istiyor; kerem, hakkaniyet ve adaletinin anlaşılmasını istiyor. Bunu, iyiliklerin mükâfatının bir parçasını iyiliklerin yapılışı içerisine yerleştirerek gösteriyor.

“MAŞALLAH!” İÇİN VARIZ

Tefekkür, gafleti siler. Dikkatle yoğrulmuş düşünce, karanlıkları aydınlatır.

Tefekkür, hissizliği ve etkilenmeyişi yener. Bizim için sıradan hâle gelmiş harikulade olayları sıradanlığın kafeslerinden kurtarır. Artık etkilenmemeye başladığımız bir kitabı tefekkürle okursak ondan yeniden etkilenmeye başlarız. Bir ağaca daha dikkatli bakarsak onun tesirleri altında kalırız.

İnsan bir şeye alışmaya başladığında ondan etkilenmekten uzaklaşır.

Hakikate temas etmek için ek bir konsantrasyona ihtiyacımız var. Derin anlayışa... Derin bakmaya... Yaşadığımız hadiseler de ilahi sanat eserlerine de taze bir dikkatle, başka bir köşeden bakmaya ihtiyacımız var. Şehrin içindeki yaşantıya bir de şehrin dışından tanık olmalı, kendimizle ilgili duruma bir de başkalarının gözünden bakmalı...

Tefekkür iki türlüdür. Birisi iç tefekkür, yani insanın kendisi üzerine olan tefekkürü diğeri de dışarıyla ilgili olan bilgilere bina edilen dış tefekkürdür.

İç tefekkürden kasıt, bedenimizi tefekkür etmek, hayatımızı tefekkür etmek, nefsimizi tefekkür etmek, geçmişimizi tefekkür etmek...

Dış tefekkürden murat, uzaya bakmak, galaksilere bakmak, atomlara bakmak... Toplumsal olaylara bakmak, dünyadaki gelişmeleri takip etmek... Elbette oralardan da ibretler alınabilir. Fakat dış tefekkürün -iç tefekküre göre- hem yolu uzundur hem de vesveselerin ona bulaşma olasılığı yüksektir. Dış tefekkürün malzemesindeki çokluk (kesret) kişinin dikkatinin dağılmasını beraberinde getirir.

İçe dönük tefekkürde derinlere inilebilir. Nefsini, geçmişini, varlığını, yaşadıklarını gücün yettiği kadar düşünebilirsin. Ne kadar detaya inersen o kadar çok mana devşirirsin.

Çocukluğunu düşün... Başından geçen musibetleri düşün... Fitratındaki zayıf noktaları, güçlü noktaları düşün... Kendinle ilgili düşün... Eksiklerin üzerine düşün... Nefsine hisseler ve ibretler çıkar.

İnsanın dünyadaki önemli görevlerinden biri şahitliktir. Şahit olmak, insanın fitri işidir. Bu açıdan insan bir seyyahdır. Allah, insanı eserlerine ve icraatlarına hayran olması ve bu hayranlığı yine O'na takdim etmesi üzere yaratmıştır. Onu eserleri üzerinde tefekkür yürüten bir fikir işçisi olsun diye dünyaya getirmiştir.

İnsanın en yakınındaki ilahi sanat eseri, kendi hayatıdır. İnsan kendi hayatına şahitlik edebiliyorsa, kendi hayatını dikkatli bir şekilde seyredebiliyorsa, kendi yaşadıklarında hayret edecek, hayran olunabilecek yönleri bulabiliyorsa, hayat öyküsünün mükemmelliği üzerine salim fikirler yürütebiliyorsa, kendisiyle ilgili yeni keşifler yapabiliyorsa yaratılıştaki yerini doldurmuş ve makamına liyakat göstermiş olur.

Yaşamındaki güzellikleri, harikalıkları keşfederek bunları gerçek sahibine atfeden, bundan sonra O'na olan hayranlık ve şükranlarını iletme için yollar arayan, O'na hürmet ve saygıyla teşekkür eden insan, varlık âlemlerinin göz bebeği olan insandır.

Kâinatın anahtarları insanın eline tutuşturulmuştur. İnsana göz verilmiş, onunla görüntüler âlemini açıyor. Kulak verilmiş,

onunla sesler âlemini açıyor. Dil verilmiş, onunla tatlar âlemini açıyor. Kalp verilmiş, onunla hisler âlemini açıyor. Akıl verilmiş, onunla düşünceler âlemini açıyor. Hayal verilmiş, onunla misal âlemini açıyor. İnsanda ne varsa kâinatta onun daha büyük bir hâli var ve insanda hepsinin anahtarları mevcut.

İnsandaki şuur, başka varlıklarda olmayan derecededir. Böyle bir özelliğin verilme gerekçesi elbette insanın Cenâb-ı Hakk'ın azametini idrak etme yolunda ilahi sanatlar üzerinde düşünmesi ve etkilenmesidir.

İnsan, hayreti kadar insandır. Tefekkürü kadar insandır. Şahitliği kadar insandır. Takdir gücü kadar insandır. İnsan, Cenâb-ı Hakk'ın yaratımlarını hangi seviyede takdir edebiliyorsa o kadar yüksek bir mertebededir. İnsan, Cenâb-ı Hakk'ın sanatları karşısında etkilendiği, onların kıymetlerini takdir edebildiği kadar yükselebilir. Bu görevine kayıtsız kaldığı nispette aşağı düşer.

İnsanın bu fitrat görevlerine en çok yakışan kelime “Maşallah!”tır. Öz bir ifadeyle “Allah ne güzel dilemiş de yaratmış!” demektir. İnsanın hamuru hep “Maşallah!” diyerek yaşamaya göre yoğrulmuştur.

İnsanın hayret ve hayranlık duygularını yok etmeyi bekleyen en büyük tehlike ülfettir, alışkanlıktır. Alışkanlıkla bakmaktır. Diğer tehlike de gaflettir. Gaflet, hissizlikle bakmak, etkilenmeyi, dikkatini verememektir.

Allah'ın takdirlerinin ve eserlerinin hepsi güzeldir. O, hep güzellikler yaratır. Ancak o güzellikleri anlamak için fikrî bir çaba sarf etmek gerekir. Yani, tefekkür gerekir. Tefekkür etmeyen takdir edemez. Takdir etmeyen hayran olamaz. Hayran olmayan da kendisinde hürmet ve şükranlarını Allah'a sunacak bir şevk ve kuvvet bulamaz.

NİYETİN ÇARPAN ETKİSİ

Niyetin manası, bir eylemi gerçekleştirme konusunda taşınan “amaç”tır. Niyet kavramına yüklenebilecek öncelikli anlamlardan biri de uygulamak üzere bir “karar” vermektir.

İnsana en çok kazandıran özelliklerden biridir niyet. Niyette öyle bir etki vardır ki sıradan davranışları, gündelik eylemleri ibadete çevirebilir. Yürümek, konuşmak, yemek yemek gibi tekrarlanan fiiller, niyet sayesinde manevi kazançlara dönüşebilir.

Yaşam içerisinde düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz eylemlere niyetin sihirli fırçasını vurabilirsek onlar artık birer bereket kaynağı ve amel defterlerimizi dolduran iyilikler hâline gelebilir. Hayat koşturmacası içinde yaşadığımız bütün yorgunluklar, niyetin verimli toprağında ebedi saadet yurdunun meyvelerini yetiştirebilir.

Yemek yedikten sonra şükretmek ayrıdır, yemeği şükür niyetiyle yemek ayrıdır. Lezzet alıp şükretmekten öte bir şeydir, şükür için lezzete yönelmek...

Mü'minûn suresinin dördüncü ayetinde şöyle buyrulur: “O müminler zekât vermek niyetiyle çalışırlar.” Evet, onlar çalışmakla geçimlerini de sağlamış olurlar ama onların kalplerinde yatan asıl gaye, verdikleri zekâtı çoğaltmaktır. Başkalarına yaptıkları

iyilikleri artırmaktır. Bu çalışma, geçim meselesini aşan ulvi bir meşguliyettir.

Niyetin bu özel etkisinin karşısında, onun olmayışının tesirleri üzerinde de durmak gerekir. İbadetlerden niyeti çekersek geriye ölü ve ruhsuz fiiller kalır. Hayırlı işlerdeki niyeti ortadan kaldırırsak onlarda artık bir iyilik parıltısı bile bulunamaz.

İhlas, niyetle omuz omuza vermiş, ona yakın bir kavramdır. Niyetin kemâle erdiği, pişip olgunlaştığı bir noktadır. İhlas, ölü eylemleri canlandıran, onlara ruh ve can veren, en etkili niyet çeşididir.

İhlas, niyetin içine samimi bir ruh yerleştirmek, maksatlar kümesi içerisinde Allah rızasını öne çıkarmak demektir. İşi başka herhangi bir menfaate dayandırmadan, insanlara yaranma gayesinden bile arındırarak yapmaktır. Niyetler ibadetleri canlandırır, ihlas ise niyetleri... İçinde ihlas olmayınca niyetin bir hükmü ve bahse konu olabilecek bir değeri olmayacaktır.

İhlaslı bir niyetin çarpıcı özelliklerinden biri, kötülüğü iyiliğe, günahı sevaba çevirebilmesidir. Bu, niyetin “tevbe” hamlesidir. Evet, haddizatında tevbe de bir niyettir. Tevbe, niyetin “kararlılık” içeren bir şeklidir.

Bir günahı tekrar işlememe ya da bir kötülüğü bir daha yapmama yönündeki samimi bir kararlılık, onun vebalini, sorumluluğunu ve yaptırımını insanın üzerinden kaldırabilir. Kişi, tevbe etme yoluyla işlemekten kurtulduğu ve affedildiği aynı günaha tevbe etmeye devam ederse bundan çeşitli hayır ve sevaplar doğmaya başlar. Bir ayet-i kerimede günahların sevaba dönüşebilme ihtimaline değinilmiş, buna vesile olan davranışın samimi (ihlaslı) bir tevbe olduğu şöyle ifade edilmiştir: “Tevbe eden, iman ederek güzel ve makbul işler yapanlar bundan müstesnadır. Allah

onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir.”
(Furkân, 70)

İnsanın, pişmanlığını ve dönüş yapma kararlılığını yansıtacak şekilde, “Bunu bir daha işlemeyeceğim.” demesi ve bu yönde irade sergilemesi, ortaya samimi bir niyet koyduğu anlamına gelir. Diğer bütün ibadetlere can ve güç veren niyet, tevbeye de bu şekilde ruh katar. Bu ruh sayesinde kötülüklerin iyiliklere dönüşme süreci başlamış olur.

Dua yerine geçen niyetler vardır. Tevbe yerine geçen niyetler vardır. Şükür yerine geçen niyetler vardır. Takva yerine geçen niyetler vardır. Görevler, imtihanlar ve çeldiricilerle dolu yaşam yolunda insanın elindeki en büyük avantaj, niyettir.

Doğru bir niyetle insanın attığı adımlar, yaptığı harcamalar, çektiği sıkıntılar ve ürettiği ürünler -ihlastan ötürü- ibadet hesabına geçer. Niyet, az amelden çok kazanç elde etme imkânı sağlar.

Niyet, hayallerimizle genişleteceğimiz bir potansiyeldir. Yaptığımız en basit işi bile yüksek niyetlerle ilişkilendirmek, en çok hayal istidadımız sayesinde olur.

En basit eylemlerden en yüksek neticelere ulaşma imkânını sağlayan niyet, insan tarafından detaylı bir şekilde kullanılmayı bekleyen, kilidi henüz tam açılmamış bir hazinedir. Bu imkânı iyi kullanarak şimdi yaptığımız şeylerin belki onda birini yaparak bile ebedi saadete erebiliriz. Bunu hiç kullanmazsak yaptığımız işlerin yüz katıyla da sorumluluk ve vebalden tam olarak kurtulamayabiliriz.

Maneviyatta az bir emekle çok şey kazanmanın yolu niyetten geçtiği gibi kısa bir ömürde cenneti elde etmek de yine niyetten geçer. Zira müminin cennette kalma süresi, dünyada yaptığı iyi amellerinin süresine denk değildir. İnsanın cennette sınırlı bir süre değil, ebedi olarak kalmayla ödüllendirilmesi, niyetin mucizevi

etkisinden ötürüdür. İnsanın Allah'a iman ve itaat yönündeki niyet ve kararlılığının süreklilik durumuna ulaşmasıyla ilgilidir.

Mümin bir insan, -zamanla- binlerce yıl da yaşasa imanından vazgeçmeyecek bir kıvama gelir. Kendisine bitmez bir ömür de verilse yolundan dönmeyecek bir kararlılığa erer. O, dünyada böyle bir kararlılığa ulaşıncı ebedi saadete liyakat kazanmış olur. Demek ki niyet, iman gibi bir kalp amelini sonsuz hükmüne getiren bir güç ve etkiye sahiptir. Kısa dünya hayatını, ebedi cennet hayatına çevirebilen şey, müminin imandaki kararlılığıdır. Yüce Allah bu kararlılığa o kadar önem vermiştir ki ona ebedi bir karşılık biçmiştir.

Bu kısa dünya hayatının ebedi bir cehenneme sebebiyet verebilmesi de niyet meselesi üzerinden açıklanabilir. Allah'ı, gönderdiği elçi ve nimetleri yok sayıp O'na isyan yönündeki niyet ve kararlılığı sürekli bir şekilde ortaya koymak, karşılığında ebedi bir azabın takdir edilmesine uygun görülmüş bir suçtur.

İnsan, taşıdığı niyetler kadar yücedir. Niyeti neyse insan odur. Niyetlerin en büyüğü, Allah için yaşamaktır. İhlasın gereği olarak Allah rızası için çalışmaktır. Allah'ın hoşnutluğunu celp edecek başarılarla imza atmaktır. Kazanç ve galibiyetlerini Allah rızası yolunda kullanmaktır. Vaktini, emeğini ve bütün imkânlarını bu istikamette seferber etmektir.

